

Elmondta hát...

VISSZHANG - XLIX. évfolyam 9. szám, 2005. március 4.

Elmondom hát... című kitűnően megírt cikkében egy Anonymus beszámol arról (ÉS, 2005/7.), hogy katonakorában húsz évének minden naivitásával, hitével, bizodalomával visszaélve miként szervezte őt be egy falujabeli őrnagy, és mellesleg miként zsákmányolta ki hétvégi telkén. Egy pillanatig sem akarja azt a látszatot kelteni, mint hogyha nem tudta volna, mire vállalkozik, mit ír alá. Az ürügyet sem hallgatja el, amely segítette abban, hogy kötélnek álljon: arra gondolt, hogy bármit ír alá, végül is őrá van bízva, mi az, amit jelenteni fog. Aztán az őrnagy nyomására mégiscsak jelentést írt K.-ról, aki ezt mondta egy sorakozónál: "Minden kommunistát ki kéne nyírni." Vallomása volt feltáró jellegű, hiszen K. szavait mindenki hallotta, de azért megírta, aláírta. Miután az őrnagy eltűnt a látköréből, nem kapott új feladatot, ő pedig vagy harminc éve hurcolja ezt a történetet.

Anonymus úr utószót biggyesztett vallomásához. Ebben tiltakozik az ellen, hogy "erre a békességtelen országra "vén tökéletlenek" és "fiatal taknyosok" rázabadiítsanak egy olyan törvényt, amely fölerősítheti a már most is létező szellemi polgárháborút". Tiltakozik a készülő ügynöktörvény ellen - "Kinek hiányzik ma Magyarországon a sírás és a fogaknak csikorgatása?" Ebből az utószóból arra következtetek, hogy Anonymus úr nem értette meg saját történetét. Ennek legfőbb tanulsága szerintem az, hogy a kádárista államhatalommal kialakított titkos együttműködés esetei csak egyénekként ítékelhetők meg. A magát joggal kiszolgáltatottnak érző tapasztalatlan újonc vonakodó szolgálattétele nem mérhető össze a hatalmi fölényét aljas magabiztossággal kihasználó őrnagy buzgalmával. Ezt még a besúgottak sem érzékelhetik másképp. És minthogy a besúgottaknak joguk van saját múltjuk ismeretéhez, és az ország nem mondhat le arról, hogy erkölcsi értelemben is megteremtse a rendszerváltozás rendjét, mindenkinek érdeke az igazságos erkölcsi teherviselés. A szellemi polgárháborút nem az teszi elviselhetetlenné, ha napfényre kerül az igazság, hanem a kutakodás, gyanakvás, hazudozás és félelem légköre, amelyben most élünk.

Aki bármilyen módon együttműködött a titkosszolgálatokkal, annak el kell tudnia viselni, hogy nyilvánosságra kerül a neve. Szankciókat csakugyan senkinek se kelljen elszenvednie, mert ez se a múlton, se jelenünkön nem segít, új sebeket üt, és igazságtalanságokra vezet. De mindenkinek el kell tudnia vállalni a közösség előtt, hogy olyan volt, amilyen. Anonymus úr is jobban tette volna, ha szép és őszinte cikkét névvel publikálja. Olvasóinak nagy többsége méltányolta volna ezt a gesztust. Ami tettei közül elítélhető, az nem volna úgy sem rokonszenvesebb, de a nyílt kiállítás a megtisztulás bizonyítéka lenne. Ehelyett történetét egy utószóval fejelte meg, melyben a kollektív megtisztulás lehetősége ellen érvelt.

Nem hallgathatom el: nem veszem jó néven az ÉS szerkesztőitől, hogy erre lehetőséget adtak neki. Hiszen éppen azt kellene elérnünk, hogy az érintettek elviseljék a nyilvánosságot. Ennél többre nem szabad törekednünk, de kevesebbel nem érhetjük be. "Ez az első és utolsó olyan eset, amikor tiszteletben tartjuk, hogy a szerző meg kívánja őrizni az inkognitóját" - írja bevezető megjegyzésében a szerkesztőség. Hogyan ígérhet ilyet? Ha egy Anonymust beengedett a lapjába, milyen alapon zárja ki onnan a többieket, akik esetleg ezután jelentkeznek vallomásukkal?

Eörsi István